

JOUNI AVELIN

Kuka nauraa?

Film *Commentissa* (maalis-huhtikuu 2017) Violet Lucca kysellee, miksi amerikkalainen komediaelokuva toistaa vanhoja kuvioita ja rapistuu kovaa kyytiä. Kysymys ei ole hohtavan uusi, sillä Lucca lainaa maineikasta elokuvakriitikkoa Dave Kehriä, joka kyseli samaa *Film Commentissa* jo vuonna 1982. Kehrin mukaan komediat eivät enää olleet fiksuja, sisältö oli kadonnut, ja tekijät jopa briljeerasivat typeryydellään. Kaukana olivat (jo tuolloin) Buster Keatonin, Preston Sturgesin ja Cary Grantin ajat.

Luccan mukaan Obaman aikakaudella (vuodesta 2009 tähän päivään) komedioiden sisältöä ja muotoa ovat muokanneet sekä televisio että internet, joista tekijöitä nostetaan elokuvan puolelle. Suurin muutos kuitenkin tulee Hollywoodista, joka keskittää voimiaan globaaleille markkinoille kotimaisen levityksen sijaan. Amerikkalainen yleisö ei riitä amerikkalaiselle komedialle. Ja tästä syystä komedioissa on leikattava kotimaisuusasteesta: sanaleikeistä, nokkeluuksista ja sosiologisista huomioista. Lucca pitää Woody Allenia poikkeuksena, mutta vähiin ovat käyneet hänenkin sutkauksensa viime vuosina. Ei puhuttakaan enää Annie Hallin (1977) tapaisista lohkaisuista: ”I’ve heard that Commentary and Dissent merged and formed Dysentery.” Kulttuurin ja politiikan aikakausjulkaisu *Commentary* kääntyi 1970- ja 1980-luvulla juutalaisvasemmistosta neokonservatiivien oikeistoon. Yleisvasemmistolainen *Dissent* on nyttemmin reivannut linjaansa marxilaisempaan suuntaan.

Obaman aikakaudella amerikkalaisesta komediasta on tullut Luccan mukaan ”metakommentaaria genrekonventioista ja nykyelämän (eli työn) ahdistavuudesta tai siirtymäriiteistä (avioliitto, vanhemmuus)”, kaava-

maisista tarinoita ja jatkotarinoita luusereista, jotka häidin tuskin kasvavat elokuvan loppuun mennessä. Tilannetta kuvaa Robert Pfallerin käsite ’interpassiivisuus’: nykykomediassa esitetään kynnisesti aina samat vanhat jutut meille. Mikään ei muutu, mitään ei muuteta.

Kun Yhdysvaltain politiikassa siirryttiin 1980- ja 1990-luvulla yksityistämisen ja verohelpotusten aikaan, koomikot alkoivat vältellä poliittisia kantoja. Tilalle tuli pilailua sukupuolirooleista ja sisäänpäin kääntynyttä vit-sailua komediagenrestä.

Tendenssi on johtanut tilanteeseen, jota Lucca kuvailee Mark Fisherin käsitteellä ’kapitalistinen realismi’. Termissä on vaikutteita Althusserin ideologian käsitteestä. Vaihtoehtoa tai vaihtoehtoja kapitalismille ei enää edes voi ajatella. Talouskriisitkin on selvitettävä vallitsevan mallin puitteissa, jolloin kriisit vain vahvistavat kapitalismia. Amerikkalainen nykykomedia asettuu osaksi tätä vaihtoehdottomuutta. Kriisi ei ole ohimenevä vaihe vaan pysyvä tila. Hollywoodilla ei yksinkertaisesti ole uusia ideoita, ja se meidän on pakko niellä. Kun katsoja voi ennakoida kaiken, hän tuntee hallitsevansa tilannetta.

Avainsana on kamala: kankkunen, naapurit, pomot, äidit, puoliso. Kankaalla remmeltää sama kolmikko: vastuullinen, hölmö ja himokas. Mustat ovat räikeitä koviksia, seksiä haluavat naiset nymfomaaneja ja hysteerisiä kahjoja, ja homomiehet alati heteroiden perään. Spagettiannos putoaa minipakussa kuskin syliin.

Lucca toteaaakin, että komedia tuntuu jäävän aina vain pahemmin jälkeen muusta nykykulttuurista. Sen voi kuitenkin väistää juuri siten kuin Obaman aikakaudella on tehty: satsataan genrekaavoihin ja tuttuun juttuun. Hintakin on jo tiedossa: komediayleisö, joka ei naura.